

organima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, na 46. sjednici, održanoj 8. maja 2008. godine, donijelo je

PRAVILNIK
O OZNAČAVANJU HRANJIVIH VRIJEDNOSTI
UPAKOVANE HRANE

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Predmet)

Pravilnikom o označavanju hranjivih vrijednosti upakovane hrane (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisuje se način označavanja hranjivih vrijednosti hrane namijenjene:

- a) isporuci krajnjem potrošaču;
- b) snabdijevanju ugostiteljskih objekata, kantina, bolnica, obdaništa, škola, ustanova socijalne pomoći i drugih sličnih subjekata u poslovanju s hranom koji snabdijevaju krajnjeg potrošača.

Član 2.

(Izuzeci od primjene)

Odredbe ovog Pravilnika ne primjenjuju se na:

- a) prirodne mineralne vode ili druge vode namijenjene ishrani ljudi;
- b) hranu za posebne prehrambene potrebe (ili "dijetetske namirnice"), kod kojih su specifičnosti označavanja hranjive vrijednosti uređene posebnim propisom.

Član 3.

(Označavanje hranjivih vrijednosti)

- (1) Označavanje hranjivih vrijednosti upakovane hrane nije obavezno, osim za hranu kod koje se na deklaraciji, pri prezentaciji i/ili reklamiranju, pojavljuje tvrdnja o hranjivoj vrijednosti.
- (2) Dozvoljeno je navoditi samo tvrdnje o hranjivoj vrijednosti koje se odnose na energetska vrijednost, hranjive materije i materije koje spadaju u jednu od grupa hranjivih materija, koje se navode u članu 5. stav (1) ovog Pravilnika.
- (3) Kada je navedena tvrdnja o hranjivoj vrijednosti za neku od hranjivih materija i/ili materija koje spadaju u jednu od grupa hranjivih materija, navod o hranjivim vrijednostima mora sadržavati i podatak o količini i porijeklu te materije.
- (4) Navođenje kvaliteta ili količine hranjive materije ne smatra se tvrdnjom o hranjivoj vrijednosti ako je to propisano posebnim propisima.
- (5) Kod neupakovane hrane, hranjive vrijednosti, u skladu sa uslovima iz ovog Pravilnika, mogu se navoditi u prapratnom dokumentu i moraju se dati na uvid potrošaču na njegov zahtjev.

Član 4.

(Definicije)

Osnovni pojmovi koji se koriste u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:

- a) **označavanje hranjive vrijednosti hrane** je bilo koja informacija na deklaraciji koja se odnosi na:
  - 1) energetska vrijednost hrane;
  - 2) hranjive materije kao izvorne prirodne sastojke.
- b) **tvrdnja o hranjivoj vrijednosti** je svaka poruka kojom se pri prezentaciji ili reklamiranju hrane izjavljuje, navodi na zaključak ili upućuje da hrana ima određena hranjiva svojstva koja potiču iz prirodnog sadržaja hrane (same po sebi) ili koja su

619

Na osnovu člana 17. stav 2. i člana 72. Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, u saradnji s nadležnim

- namjerno izmijenjena dodavanjem ili oduzimanjem hranjive materije, a uslovljena su energetsom vrijednošću i/ili prisustvom odnosno količinom njenih hranjivih materija u sastavu hrane;
- c) **hranjive materije** su materije koje utiču na energetska i biološka vrijednost hrane, a podrazumijevaju: bjelančevine, ugljikohidrate, masti, vlakna, natrij, te vitamine i minerale prisutne u značajnijoj količini, kako je navedeno u članu 5. stav (3) ovog Pravilnika;
- d) **energetska vrijednost hrane** podrazumijeva energiju sadržanu u određenoj količini hrane, dobivenu spaljivanjem hrane do suhog ostatka, izraženu u kilokalorijama i kilodžulima (u daljnjem tekstu: kcal (kJ)). Faktori za preračunavanje energetske vrijednosti sadržani su u članu 6. ovog Pravilnika;
- e) **bjelančevine** podrazumijevaju količinu bjelančevina izračunatu prema formuli: bjelančevine = ukupni azot po Kjeldahlovoj metodi x 6,25;
- f) **ugljikohidrati** podrazumijevaju bilo koje ugljikohidrate koji se probavljaju u ljudskom organizmu, uključujući i poliole;
- g) **šećeri** podrazumijevaju sve monosaharide i disaharide zastupljene u hrani, osim poliola;
- h) **masti** podrazumijevaju ukupne lipide, uključujući i fosfolipide;
- i) **zasićene masne kiseline** podrazumijevaju masne kiseline bez dvostrukih veza;
- j) **mononezasićene masne kiseline** podrazumijevaju masne kiseline sa *cis* dvostrukom vezom;
- k) **polinezasićene masne kiseline** podrazumijevaju masne kiseline sa *cis*, *cis*-metilen prekinutim dvostrukim vezama;
- l) **vlakna** podrazumijevaju frakciju jestivog dijela biljaka ili njihovih ekstrakata, koji se ne mogu resorbirati u digestivnom traktu i koji se određuju odgovarajućim analitičkim metodama;
- m) **prosječna vrijednost** je vrijednost koja najbolje predstavlja količinu hranjive materije sadržanu u određenoj hrani, a odražava dozvoljena odstupanja s obzirom na sezonsku promjenjivost, načine ishrane i ostale faktore koji mogu prouzrokovati variranje stvarne vrijednosti.

DIO DRUGI - POSEBNE ODREDBE

Član 5.

(Označavanje hranjivih vrijednosti)

- (1) Prilikom označavanja hranjivih vrijednosti hrane navode se sljedeći podaci:

Grupa 1

- a) energetska vrijednost hrane;
- b) količina bjelančevina, ugljikohidrata i masti; ili

Grupa 2

- a) energetska vrijednost hrane;
- b) količina bjelančevina, ugljikohidrata, šećera, masti, zasićenih masnih kiselina, vlakana i natrija.

- (2) Prilikom označavanja hranjivih vrijednosti hrane, informacija koja se daje može sadržavati i podatak o količini jedne ili više sljedećih materija:

- a) skroba,
- b) poliola,
- c) mononezasićenih masnih kiselina,
- d) polinezasićenih masnih kiselina,
- e) holesterola,
- f) bilo kojeg minerala ili vitamina ako se nalaze u značajnijoj količini.

- (3) Navođenje prirodnog sadržaja vitamina i minerala koji se mogu deklarirati i njihova preporučena dnevna količina (RDA)*određena je u sljedećoj tabeli:

Vitamin A	µg	800	Vitamin B12	µg	1
Vitamin D	µg	5	Biotin	mg	0,15
Vitamin E	mg	10	Pantoteinska kiselina	mg	6
Vitamin C	mg	60	Kalcij (Ca)	mg	800
Tiamin	mg	1,4	Fosfor (P)	mg	800
Riboflavin	mg	1,6	Željezo (Fe)	mg	14
Niacin	mg	18	Magnezij (Mg)	mg	300
Vitamin B6	mg	2	Cink (Zn)	mg	15
Folacin	µg	200	Jod (J)	µg	150

*Količina vitamina ili minerala koja se deklarira je ona kojom se sa 100 g ili 100 ml ili po pakovanju namirnice osigurava najmanje 15% preporučene dnevne količine vitamina ili minerala u navedenoj tabeli.

- (4) Kada je navedena tvrdnja o hranjivoj vrijednosti za šećere, zasićene masne kiseline, vlakana ili natrija, informacija koja se daje mora sadržavati podatke iz stava (1) tačka b) ovog člana.
- (5) Kada je navedena količina polinezasićenih masnih kiselina i/ili mononezasićenih masnih kiselina i/ili holesterola, mora se navesti i količina zasićenih masnih kiselina, što se ne smatra tvrdnjom o hranjivoj vrijednosti.

Član 6.

(Izračunavanje energetske vrijednosti)

Energetska vrijednost koja se navodi izračunava se korištenjem sljedećih faktora preračunavanja:

Ugljikohidrati	4 kcal/g	ili 17 kJ/g
Polioli	2,4 kcal/g	ili 10 kJ/g
Bjelančevine	4 kcal/g	ili 17 kJ/g
Masti	9 kcal/g	ili 37 kJ/g
Alkohol (etanol)	7 kcal/g	ili 29 kJ/g
Organske kiseline	3 kcal/g	ili 13 kJ/g
Salatrin	6 kcal/g	ili 25 kJ/g

Član 7.

(Mjerne jedinice energetske i hranjivih vrijednosti)

- (1) Energetska vrijednost i količina hranjivih materija ili njihovih sastojaka u hrani izražavaju se brojevima u sljedećim mjernim jedinicama:
- a) energetska vrijednost kJ i kcal
- b) bjelančevine grami (g)
- c) ugljikohidrati grami (g)
- d) masti grami (g)
- e) natrij grami (g)
- f) vlakna grami (g)

- g) holesterol miligrami (mg)
h) vitamini i minerali jedinice navedene u tabeli

(2) Podaci iz stava (1) ovog člana:

- a) moraju se izraziti za količinu od 100 g ili 100 ml gotovog proizvoda;
b) mogu se izražavati i po obroku, ako je na deklaraciji navedena količina koja čini jedan obrok ili broj obroka sadržanih u pakovanju.

(3) Prosječne vrijednosti su brojčane vrijednosti koje se zasnivaju na:

- a) analizi hrane koju provodi proizvođač;
b) proračunu prema poznatim ili stvarnim prosječnim vrijednostima upotrijebljenih sastojaka;
c) proračunu prema utvrđenim i općeprihvaćenim podacima.

(4) Podaci koji se navode moraju se odnositi na gotov proizvod koji se stavlja na tržište ili se mogu odnositi na hranu nakon pripreme, pod uslovom da su data dovoljno jasna uputstva za pripremu i da se podaci odnose na hranu pripremljenu za konzumiranje.

(5) Podaci o sadržaju vitamina i minerala moraju se dodatno izraziti u postotku dnevno preporučene količine (RDA), izražene za količine iz stava (2) ovog člana.

(6) Postotak dnevno preporučene količine (RDA) za vitamine i minerale može se prikazati i u grafičkom obliku.

Član 8.

(Način navođenja)

(1) Podaci o sadržaju šećera i/ili poliola i/ili skroba upisuju se odmah nakon navođenja sadržaja ugljikohidrata, i to na sljedeći način:

a) ugljikohidrati	(g):
šećeri	(g)
polioli	(g)
skrob	(g)

(2) Podaci o količini i/ili vrsti masnih kiselina i/ili holesterola upisuju se odmah nakon navođenja ukupne količine masti na sljedeći način:

a) masti	(g):
zasićene masne kiseline	(g)
mononezasićene masne kiseline	(g)
polinezasićene masne kiseline	(g)
holesterol	(mg)

Član 9.

(Pisanje hranjivih vrijednosti)

(1) Podaci koji se odnose na hranjivu vrijednost hrane, propisanu ovim Pravilnikom, moraju biti štampani čitkim i neizbrisivim znakovima na uočljivom mjestu, jednim od pisama i na jednom od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini, a navode se:

- a) u tabelarnom obliku;
b) linearno, ukoliko nema dovoljno raspoloživog prostora za tabelarni oblik.

(2) Ova odredba ne sprečava označavanje na drugim jezicima.

DIO TREĆI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 10.

(Primjena propisa)

Hrana na čijoj su deklaraciji navedeni podaci koji se odnose na navođenje hranjivih vrijednosti suprotno odredbama ovog Pravilnika može se stavljeti na tržište do iskorištenja zaliha ambalaže, a najkasnije dvije godine od dana stupanja na snagu ovog Pravilnika.

Član 11.

(Potvrda hranjivih vrijednosti)

Navođenje hranjivih vrijednosti mora biti potvrđeno laboratorijskim ispitivanjima, provedenim u laboratorijama koje ovlasti Vijeća ministara Bosne i Hercegovine na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, uz prethodno mišljenje Instituta za akreditiranje Bosne i Hercegovine.

Član 12.

(Službene kontrole i inspekcijски nadzor)

Službene kontrole i inspekcijски nadzor provodit će se na način propisan važećim zakonskim propisima u Bosni i Hercegovini.

Član 13.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 163/08
8. maja 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
dr. Nikola Špirić, s. r.